Jaargang 1916 Dinsdag 17 October No. 83

VORDENSCHE COURANT

Nieuws- en Advertentieblad.

Abonnementsprijs f 0.55 per kwartaal, franco per post. Advertenties 1—5 regels (garmond) 30 cent, elke regel meer 6 cent.
Advertenties, welke geen plaatselijk karakter dragen, worden slechts voor onze elf edities aangenomen. De prijs bedraagt 10 ct. per regel, handelsadvertenties, familieberichten en advertenties betreffende verkoopingen, verhuringen, verpachtingen, aanbestedingen, markten, tentoonstellingen en verlotingen 8 ct. per regel. Viermaal plaatsen wordt driemaal berekend. Voor adverteeren bij abonnement vrage men de condities.

BUREAU
te LOCHEM
Bagijnestraat.
Verschijnt Dinsdag en Vrijdag.

Advertenties kunnen worden ingezonden tot Maandag(Donderdag)-middag 5 uur. Ingezonden stukken, berichten enz. vóór Maandag-(Donderdag)middag 2 uur. Alles te adresseeren aan het Bureau van dit blad te Lochem, of aan de plaatselijke agenten.

De dichter Staring.

Brieven van Mr. A. C. W. Staring, ingeleid en toegelicht door G. E. Opstelten. Zoo luidt de titel van een vrij dik boek, dat onlangs bij Tjeenk Willink te Haarlem is verschenen, nadat de schrijver eerst op het zelfde werk als Academisch Proefschrift te Leiden gepromoveerd was tot Doctor in de Nederlandsche Letteren. Geen wonder natuurlijk, dat op de verschijning van dit belangrijk geschrift, waarover reeds verschillende studies verschenen in „Vragen des Tijds" en „Gulden Winkel", ook hier even de aandacht wordt gevestigd.

Hier, in den Oosthoek van Gelderland, in de naaste omgeving van Lochem, in het gebied van de Berkel, in de velden waardoor de Veengoot stroomt en dat men wel zou kunnen noemen „het Land van Staring". Hier, waar de Wildenborch ligt, het schilderachtig landgoed, waarop hij het grootste deel van zijn leven doorbracht en dat hij door zijn kennis, zijn ijver en toewijding gemaakt heeft tot een natuurmonument, over welks verkoop en verdeeling half Neerland in der tijd een jammerklacht slaakte. Hier, waar hij zich ontwikkeld heeft tot den Gelderschen Dichter, wiens poetische werken vooral in den laatsten tijd steeds beter begrepen en hooger gewaardeerd worden. Hier, waar hij in den eenvoudigen, degelijken, huiselijken kring zijn stempel heeft gedrukt op een nakomelingschap, die met eere genoemd mag worden in de historie van ons Vaderland.

Want Geldersch dichter is Anthonij Christiaan Wijnand Staring in de eerste plaats geweest. Niet omdat de dichter aan plaats of hemelstreek gebonden is; maar omdat zijn echt, Gelderach hart telkens zijn liederen en balladen ons tegenklopt. Was hij niet een Gelderschman in den zin van het woord, hij die op 24 januari 1767 te Gendringen geboren werd, die daarna eenige jaren met zijn moeder, Sophia Winanda Verhuell in Doetinchem woonde, om met uitzondering van de jaren van zijn studie in Harderwijk en Göttingen, aan zijn dood, den 18den Augustus 1840, op den Wildenborch zijn leven door te brengen? Zingt hij niet in zijn „Geldersch Lied": „Ik ben uit Gelders bloed"; en blijkt het niet uit de vele brieven, door Opstelten bijeengebracht uit familie archieven, hoezeer hij het betreurt als hij gedurende korten tijd zijn landgoed en zijn buitenverblijf verlaten moet? Doch zelfs in de beste van zijn dichtwerken blijkt hij geïnspireerd te zijn door een echt Gelderach motief. In een van die keurige schetsen, door Busken Huet in zijn literarische Fantasien en Kritieken het jaar 1863 aan Staring gewijd, zoo vol waardeering voor de groote gaven van den bescheiden dichter, wijst hij ook reeds op dit speciaal Gelderache in den zanger van Wichard van Pont, Folpert van Arkel, Ada en Rijnoud.

Zijn vaderlandschen romancen, meer bepaald aan de oude geschiedenissen van zijn geliefd Gelderland ontleend: Arnhem verrast, Hertog Arnoud — dragen, bij vergelijking gesproken, veel meer den eigenlijken stempel van zijn geest. Doch ook hier is de romanticus nog niet ten volle zijn onderwerp ontwassen en daarbij staat de Gelderschman er somwijlen den dichter in den weg. Niet alzoo wat betreft den merkwaardigen Cyclus van Jaromir, het uitvoerigste van al Staring's dichterlijke gewrochten. Met niet meer dan drie gegevens — twee waterplassen in de nabijheid van Lochem, waaraan de overlevering den naam van Duivelskolken geeft; het afdruksel van een hondevoet in de roode vloertegels der boekerij achter de hoofdkerk te Zutphen; de onjufferlijke naam Duivelsaars, een weide in de nabijheid van Lochem eigen — met dit weinige stelt hij een bewonderenswaardig tafreel uit het midden-eeuwsch leven samen. Ja, Gelderland en Sulten, dat zijn de twee geliefde onderwerpen die telkens in zijn liederen en gezangen terugkeeren, en die er dat aroma aan geven van frischheid, van eenvoud en natuurlijkheid. Hetzelfde landbouwershart dat hem deed juichen in de uitvindingen en verbeteringen van den nieuwen tijd, en met profetischen blik hem het stoomtuig en zelfs de automobiel deed voorzien; datzelfde hart maakte hem tevens ontvankelijk voor de indrukken der natuur. Het graan heeft hij zien groeien, de peppels hooren ruischen, de beek hooren murmelen, de vogels hooren fluiten. Zijn Lentezang is het Geldersch voorjaar afgeluisterd; zijn Vogelschieten de Geldersche zeden nageteekend. Overal vindt men bij hem den dichterlijken waarnemer der Geldersche flora terug. En daar in de stilte en de eenzaamheid van de natuur, daar ontwikkelde zich zeker ook in zijn gemoed dat echt religieuse gevoel, wars van alle dogma's, waarvan de brieven zoo menig aandoenlijke getuigenis geven, en dat in zoo menig lied tot uiting kwam.

Klachten over zijn verliezen — en er waren niet weinige: van zijn echt kinderen zijn de vier oudste, jong, maar toch al volwassen, gestorven; klachten over die verliezen, en over de blindheid van zijn tweede vrouw, worden niet geuit. Misschien heeft hij, als zoo menig dichter, zijn smart wel uitgezongen in dat onuitgegeven dicht:

Siert den held een gloriekroon,
die zijn bloed durft wagen —
roemt hem vrij met hooger toon,
die geen zuchten doet klagen;
die, tevreden in geluk,
die, geleden in den druk
lader lot kan dragen.

En het is juist dat intieme leven, van den mensch, van den echtgenoot en vader, dat eerst recht duidelijk wordt door de thans gepubliceerde brieven. Brieven van Staring zelf met bloedverwanten, kinderen, studiegenooten, vrienden. Brieven over taal en oudheidkunde, over landbouw en waterschapszaken, over onderwijs en opvoeding. Maar brieven ook van bekende tijdgenooten aan hem gericht, van familieleden, en vooral van de kinderen gericht aan den vader. En het zijn vooral die brieven, tusschen ouders en kinderen wederkeerig gewisseld, en waaronder er zijn van ontroerende schoonheid door den ernst en de innigheid der verhouding, die ons den mensch Staring zoo goed leeren kennen. En immers door den mensch zooveel beter ook den dichter leeren waardeeren. Ja, het was immers de bedoeling van deze uitgave, om hen die den dichter bewonderen, ook den mensch te leeren liefkrijgen, en door het teekenen van zijn leven ook zijn kunst beter te begrijpen. Een bedoeling die zeker allerzins geslaagd mag heeten.

De vrouw van 1916.

I

Geachte lezeres of lezer, zou ik bij deze uitnoodiging om mij een weinig van uw aandacht te willen schenken en mij te volgen in de miniatuur artikelen, die ik in dit blad op geregelde tijden aan de „vrouw" hoop te wijden, mij even aan u mogen voorstellen? Voici ma carte. Doch u kijkt een weinig vreemd: want u ziet er alleen een X op, een groote geheimzinnige X. Geen naam. What is there in a name? Namen hebben zoo dikwijls teleurgesteld, verwachtingen gewekt, die niet bevredigd werden. 't Gaat er niet om wie tot u spreekt, wijl alles wat naar persoonlijk gedoe riekt, zooverre van mij is, zoo heel ver uit, deze feministische entrefilets zal blijven. Ik ben de geest, die in stede van te „vernielen", het positieve wil aantoonen, het goede wil bevorderen, de wondeplekken in het maatschappelijk leven wil heelen, mee wil helpen onze samenleving, mij en alle menschen een tikje gelukkiger te maken.

Is in bovenstaande regelen al een woord waarvoor ik uwe clementie inroep: feministische. Ik weet dat er — niet alleen onder de mannen, maar ook onder de vrouwtjes — zullen zijn, op wie dit onschuldig woordeke den indruk maakt van een roode lap op een stier; die vreezen dat ik de deftigdoende, droge dagbladschrijverij zal vergrooten en het dure papier en de dito inkt betrekkelijk zal vermorsen door het klein aantal dat mij zal volgen en vooral dat mij zal blijven volgen.

Dorre geleerdheid verveelt zoo spoedig de groote massa. Laat ik daarom in mijn inleidingswoordje er vooral den nadruk op leggen, dat mijn streven er op gericht zal zijn in de eenvoudigste woorden u iets te vertellen van den grooten strijd, die thans geestelijk in ons vaderland wordt gestreden. De strijd, die oorspronkelijk een was der groote geesten, wier taal te hoog stond om door de massa begrepen te worden, doch die thans verbreid is over bijna het geheele volk.

Bij intuitie, de gewone man — de gewone vrouw, ze voelen dat er iets happert. Maar wat is hun niet al te volkomen duidelijk. Zij voelen, dat er grove onbillijkheden bedreven worden tegen de vrouw, vooral in de speciale gevallen waarmee ze zelf in aanraking komen; zij hooren en lezen van vrouwenkiesrecht, maar naast de duizenden en duizenden, die nu reeds een warm en actief aandeel namen in den strijd, zijn er nog duizenden die hun gevoelens nog niet consequent onder woorden — zelfs de eenvoudigste — kunnen brengen, wijl de vorm waarin de groote feministische waarheden tot hen doordrongen, niet paste in de cellen waarin hun eigen levenservaringen waren opgesloten.

Tot voor enkele jaren waren toch zoo eenvoudige waarheden van het vrouwenleven voor velen een abstractie wetenschap. De massa is thans echter gaan begrijpen dat er iets en heel veel veranderen moet, dat het geen uitstel meer kan lijden. En als eene, die zich voelt één der massa, wil ik trachten mee te helpen voor ons ongeletterden, onwetenschappelijken, een populairen vorm te vinden, waarin we een juist beeld kunnen geven, van hetgeen bewust of onbewust in ons sluimert.

Lijkt u die poging symphatiek? Zoo ja, dan vraag ik u alleen belofte mij te willen volgen om uw gedachten, uw gevoelens te toetsen aan hetgeen door mij zal worden beloogd in den vorm, die, ik herhaal het, den geleerden wel eens een glimlach zal afdwingen.

* * *

De vrouw heeft plichten, vaak zeer zware. Of ze rechten heeft is een andere zaak. De evolutie der tijden heeft over de waarde en waardigheid der vrouw belangrijk gewijzigde denkbeelden gebracht. Weet u wel, dat er een tijd geweest is dat het bij geleerden een ernstig punt van overweging uitmaakte, of de vrouw wel een mensch was, of zij een ziel had? Dien tijd zijn wij al zoolang voorbij, dat we bijna denken, dat hij nooit bestaan heeft.

En zoo zal er omgekeerd in de toekomst een tijd komen, dat men verteld, dat er in 1916 nog geleerden: professoren, meesters in de rechten, kamerleden, ja misschien zelfs ministers waren, die het er niet over eens waren, of zelfs de meest intelligente, de meest geleerde vrouw, de vrouw die uitblonk op een of ander terrein, op wier schouders vaak zware zorgen drukten, dezelfde rechten had ten opzichte der staatsgemeenschap als de eenvoudigste man, die bijv. niet eens lezen of schrijven kon.

Dat tot die zonderlinge kamergeleerden het begrip, dat man en vrouw als mensch volkomen gelijk zijn en naast gelijke plichten ook gelijke rechten moeten staan, in het geheel nog niet doorgedrongen was, spreekt van zelf.

En dan zal de schrijver der geschiedenis van de maatschappelijke ontwikkeling vertellen hoe er verandering en verbetering kwam, alleen en uitsluitend, wijl uit de gestanden bleek, dat het zoo niet langer kon en de volkswil, krachtig zich openbarend, het conservatieve front doorbrak, wijl het zoo niet langer mocht.

Op dit moment staan wij thans; mag ik daarom nogmaals dringend uw aandacht vragen voor mijn volgende artikeltjes?

X.

De advertentie, opgenomen in deze Courant van Vrijdag 13 October j.l. betreffende Ondertrouw van den arts A. Cornelissen te Deventer, is ons een lage, bedriegelijke handeling gebleken te zijn.

Het doet ons leed, dat wij de dupe zijn geworden van een ons onbekende en zullen wij al het mogelijke doen, om den dader zijn gerechten straf te bezorgen.

N.V. Lochemsche Handels- & Courantendrukkerij
N. SCHEEN, directeur.
Lochem, 17 October 1916.

De Grondwetsherziening.

De Vrijdagavond in de kleine Schouwburgzaal te Lochem gehouden betooging voor de Grondwetsherziening was minder druk bezocht dan verwacht had mogen worden. Alleen de vrouwen waren in een behoorlijk getal opgekomen en vormden verweg het overwegende element.

Door den heer B. van Krimpen, voorzitter der Vrijz.-Dem. Kiesv., werd de vergadering met een woord van welkom geopend en gaf hij daarna in een korte inleiding een beknopt overzicht van den strijd, die noodig is geweest eer men zoover kwam als nu het geval is. Het waren de leiders van het Werkliedenverbond (spr. noemt b.v. den heer Heidt), die het eerst de vaan van het algemeen kiesrecht verhieven, al spoedig steun vindende bij de radicalen der toenmalige liberale partij. Doch aan de sociaaldemocraten komt de eer toe, dat zij het langst en het krachtigst voor het A. K. geijverd hebben. De vrijzinnige concentraties werd op de basis van het A. K. voor mannen gesticht en ook de rechterzijde werd er langzamerhand voor gewonnen, wat het mannenkiesrecht betreft.

Als men het notulenboek der Lochemsche Lib. Kiesv. doorleest, dan vindt men daarin alle phasen van den kiesrechtstrijd terug, hetgeen spr. in enkele trekken weergeeft. Aardig was hierbij de herinnering, dat reeds in 1896, bij de behandeling van het concept-program van actie der Liberale Unie in de vergadering der Kiesvereeniging te Lochem, door den heer M. C. Dijckmeester werd voorgesteld, daarin het algemeen kiesrecht voor mannen en vrouwen op te nemen. Slechts vijf der aanwezigen gaven hier hun stem aan, n.l. de heeren J. H. Scheen, K. Brander, mr. J. H. de Crane, B. van Krimpen en de voorsteller. Zóó was het dus 20 jaren geleden.

Thans is het tijdstip der beslissing gekomen. We staan voor belangrijke gebeurtenissen en daarom belegt de V. D. B. dezer dagen alom in het land openbare vergaderingen, om op de beteekenis ervan in ruimen kring de aandacht te vestigen.

Spr. geeft vervolgens het woord aan den heer Van Ilterson, die een oogenblik wil teruggaan naar het verleden, waarover de voorzitter reeds sprak. Het is nu zoo gemakkelijk over deze dingen te spreken, doch nog niet lang geleden verbond zich in velen kringen aan het A. K. de gedachte aan bommen en brandstichting. Toen behoorde er wel degelijk moed toe, voor het kiesrecht te strijden en met eerbied gedenken we de mannen en vrouwen, die toen aan de spits gingen en den smaad verdroegen. Nu eindelijk zal de overwinning worden behaald, na al die jaren van inspanning.

Misschien zal men vragen, hoe is het toch mogelijk, dat hiervoor zooveel omhaal noodig was. Tezamen vormen we de Nederlandsche Staatshuishouding, wat dus eenvoudiger dan dat alle volwassen mannen en vrouwen daarover meespreken.

Inderdaad is het zoo eenvoudig. Men kan breedvoerige beschouwingen houden over de vraag of het kiesrecht als een natuurrecht dan wel als een publiekrechtelijke functie beschouwd moet worden. Spr. denkt echter, dat de meesten zijner hoorders daarin weinig belang zullen stellen. Het komt er slechts op aan, dat ieder het recht bezit en er gebruik van maakt.

Wat heeft men eigenlijk voor bezwaren? Spr. zal ze niet alle noemen. In deze geldt ook weer het spreekwoord van den hond en den stok. 't Algemeen kiesrecht is voor velen nu eenmaal de hond, die geslagen moet worden. Maar gelukkig is het dier springlevend gebleven.

Spr. wil op twee dingen wijzen. Als men den mensch nauwkeurig beschouwt, is het een raar ding. Naast nobele neigingen komt de zucht om het eigenbelang te dienen, toch het eerst naar voren. Daarom kan het niet straffeloos geschieden, dat talrijke kringen uitgesloten zijn van medezeggingschap over de huishouding van den Staat. Want dan zullen immers de belangen van die uitgeslotenen niet worden gediend. Daarom vragen wij het A. K. voor mannen en vrouwen. Zóó alleen kan ieder belang tot uiting komen en door gezamelijk overleg het algemeen belang worden gediend.

Men heeft over organisch kiesrecht gesproken. Dit wordt gebaseerd op het beginsel, dat de Staat uit verschillende levensgemeenschappen (organen) bestaat, die elk hun vertegenwoordigers moeten kiezen. Daarop voortbouwende, heeft de antir. partij haar hart verpand aan het huismanskiesrecht voor gezinshoofden, omdat de gezinnen de kleinste organen zijn, waaruit de maatschappij bestaat. Maar in de practijk zou dit huismanskiesrecht feitelijk tot A. K. leiden.

Invoering van organisch kiesrecht is thans onmogelijk, omdat de groei der denkbeelden in de richting van het individueele kiesrecht is gegaan.

Zoolang het A. K. voor mannen en vrouwen niet is bereikt, blijft in vele kringen een gevoel van achteruitzetting bestaan.

Spr. komt nu tot het tweede punt, dat hij wilde noemen. Wat is er in al die jaren door de strijders voor A. K. niet gewerkt! Er is gesproken, geschreven, vergaderd, bijna tot in het oneindige. Wat is er een kracht gebruikt, een energie verspild — onnoodig. Als het A. K. 40 jaren geleden reeds was ingevoerd, had die energie besteed kunnen worden aan nuttigen, weldadenden arbeid, tot wegneming van misstanden.

Zoolang het kiesrecht niet geregeld is in den zin, zooals we het nu wenschen, blijft het een struikelblok in de politiek, dat in 1901 de scheuring in de Liberale Unie veroorzaakte.

Spr. herinnerde aan het befaamde blanco artikel en aan het tot stand komen der Concentratie op de basis van het algemeen mannenkiesrecht en het uitspreken der wenschelijkheid van vrouwenkiesrecht. Sinsdien heeft dit laatste een belangrijke schrede vooruitgegaan, niet het minst dank zij de krachtige actie der V. v. V., waaraan spr. hulde brengt.

We zijn nu reeds gekomen tot het betere: het voorstel der regeering om in de Grondwet het alg. mannenkiesrecht op te nemen, benevens de verkiesbaarheid der vrouw, terwijl de regeling van het vrouwenkiesrecht aan den gewonen wetgever wordt overgelaten. Dat is het betere, maar nu dienen al de betoogingen gelijk deze om het beste te verkrijgen, dat is A. K. voor mannen en vrouwen, neergelegd in de Grondwet.

Spr. weet, dat hij geen nieuws verteld heeft. Het gebied van het A. K. is zóó afgegraasd, dat er geen groen sprietje meer op te vinden is. Spr. wil echter ten slotte het kiesrechtvraagstuk beschouwen van een ander standpunt, dat z. i. al te veel verwaarloosd is.

Voor enkele jaren werd uit den Vrijz.-Dem. Bond een Godsdienstige-dem. Kring gevormd en als mede-oprichter van dien kring wil spr. nog een en ander zeggen.

Tot-nu-toe werden godsdienst en politiek alleen door de rechterzijde vereenigd. Rechts trekt op met de bewering, dat in de godsdienstige dogma's ook het richtsnoer voor het bestuur van het land wordt gevonden. We weten allen, hoe de leider der antir. met zijn antithesenploeg een diepe vore door ons volk heeft getrokken, de „mannen-broeders" en de „paganisten" van elkaar scheidende.

Spr. keurt dit af; hij ontkent, dat die dogma's leiding kunnen geven

bij 's lands bestuur. Een bewijs daarvoor is b.v., dat terwijl dr. Kuyper het gezinshoofdenkiesrecht als specifiek-christelijk naar voren brengt, andere voormannen der rechterzijde het daarmee volstrekt niet eens zijn. Men mist dus aan die zijde het recht, de godsdienstige dogma's als richtsnoer te nemen.

In vrijzinnige kringen heeft lang de meening geheerscht, dat in de staatkunde alleen het verstand ons moet leiden. Zoo denken ook de vrijz.-dem. er over. Als we denken aan het einddoel, dat deze politieke partij zich voorstelt, n.l. de gelijkmaking der ontwikkelingsvoorwaarden voor a l l e menschen, dan aanvaarden we gaarne dat ideaal, omdat het ons in de toekomst een zooveel betere maatschappij zal brengen. Maar nu vraagt spr.: wat zal ons bij het streven naar dat ideaal de machtigste impuls geven, de kracht om vol te houden, de geestdrift om er voor te werken? Is dat verstandelijk nadenken? Neen, zegt spr., zoo iets afgetrokkens is het niet! De ware stuwkracht krijgen we pas, door rond te zien in de tegenwoordige wereld en op te merken, hoevelen er tegenwoordig lichamelijk en zedelijk verkommeren. D a t doet ons de handen uitstrekken naar die heerlijke toekomst. De machtige stuwkracht is niet onze verstandelijke redeneering, doch het innerlijk gevoel, het in onze ziel gegrepen worden.

Welnu, zegt spr., in het binnenste onzer ziel ligt onze gemeenschap met God. En zoo komt in ons gevoel het verband tusschen godsdienst en politiek, een verband dat bestaat in de ziel van ieder individueel mensch.

En zoo is het ook de godsdienst, die meespreekt in de kwestie van het alg. kiesrecht. Maar, zegt men, de godsdienst is behoudend, verzet zich tegen al wat nieuw is. Wat is hiervan waar? Zeker, er is berusting in den godsdienst, die ons opheft boven de stoffelijke dingen. Doch spr. herinnert aan het woord van den profeet: Gij zult uw naaste liefhebben als u zelve. Wie den naam Jezus Christus hoort, denkt aan het woord, door hem in zijn bangste ure gesproken: Vader, uw wil geschiede. Maar hij weet ook, dat het de mannen van het behoud waren, die hem aan het kruis sloegen.

Er is, zegt spr., geen reden om den godsdienst te beschouwen als de vijand van het nieuwe. Inderdaad brengt hij bij sommigen wel behoudzucht mee, maar voor anderen is hij juist de stuwkracht naar omhoog, tot een voortgaan naar betere tijden.

Tegenwoordig bestaan in godsdienstige kringen eigenlijk nog alleen bezwaren tegen het vrouwenkiesrecht. Men klampt zich dan allereerst vast aan enkele Bijbelwoorden, die het vrouwenkiesrecht heeten te verbieden. Spr. meent echter, dat men niet met zulke woorden behoeft te rekenen, doch met de levende kracht van den godsdienst, die leert, dat ieder mensch een kind van God is. 't Is wel merkwaardig, dat juist in Christelijke landen het vrouwenkiesrecht het eerst werd ingevoerd.

Het Christendom heeft juist geleerd, dat de vrouw de gelijke is van den man. De toestanden, waarvoor we nu staan, hebben zich ontwikkeld niet ondanks doch juist d o o r het Christendom.

De bezwaren tegen het algemeen kiesrecht hebben zoo weinig te beteekenen. Men vernoemt allerlei ongelukprofetiën. Als spr. echter denkt aan hetgeen komen gaat, heeft hij volkomen vertrouwen in hen, die mee zullen spreken over 's lands belangen. Of ze voldoende op de hoogte zijn? Och, indien we dien maatstaf eens aanlegden bij de tegenwoordige kiezers! Hoevelen zouden er zakken, als ze een examen moesten afleggen in staathuishoudkunde. Dat is het toch ten slotte ook niet: om alle moeilijkheden, die in het staatsbestuur zich voordoen, te kunnen begrijpen. Als men slechts de gave bezit, zich in de goede richting te laten leiden. Welnu, als wij godsdienstige menschen het „Onze Vader" bidden, dan voelen we iets van den band, die ons allen vereenigt. In ieder mensch ligt het Gods kind, en dat geeft ons het volkomen vertrouwen. Zelfs al hadden we niet de voorbeelden uit andere landen, dan zou dat vertrouwen ons de zekerheid geven, dat het goed komt. Het Gods kind in den mensch zal hem leiden en maken, dat van de onheilsprofetiën niets wordt vervuld.

We zien in dezen tijd zooveel licht dat gebluscht wordt, zooveel menschen die verkommeren in hun lichamelijke en geestelijke ontwikkeling. Eén van de middelen, om het licht in die menschen te doen opbranden, is het algemeen kiesrecht.

Of dan alles in orde is? Hoe zou het mogelijk zijn? Maar één struikelblok zal uit den weg zijn geruimd en velen zullen zijn toegevoegd aan hen, die medewerken aan het algemeen welzijn. Het zal beter gaan dan tot dusver.

Wanneer aan onzen eisch is voldaan en ook de vrouwen het kiesrecht hebben, verwacht spr. daarvan een groote kracht voor de vredesbeweging. Nog altijd is het de oorlog, die al onze belangstelling vraagt. Het algemeen mannenkiesrecht heeft den oorlog niet kunnen voorkomen. Of het vrouwenkiesrecht ons een duurzamen vrede zal brengen, wie kan het zeggen? Doch zeker wel een krachtige beweging in die richting, opdat ze eindelijk kan overwinnen.

Spr. past ten slotte op de maatschappij het oude beeld toe van de twee riemen, die de boot voortstuwen. Zoo ziet spr. allen medewerken, vrouwen en mannen, en het schip van staat voorwaarts gaan naar een lichtere toekomst, naar een blijdere samenleving.

* * *

Van de gelegenheid tot debat werd geen gebruik gemaakt. De voorzitter bracht een woord van dank aan den spreker. De heer v. Ilerson heeft ons wat nieuws gebracht: het christelijk beginsel in de vrijzinnige politiek. Daarvoor is spr., en zeker ook de vergadering, hem ten zeerste dankbaar.

Een motie, de wenschelijkheid uitsprekende van het algemeen kiesrecht voor mannen en vrouwen, neergelegd in de Grondwet, werd hierna met algemeene stemmen aangenomen en de vergadering vervolgens gesloten.

De intercommunale waterleiding voor Oostelijk Gelderland.

Naar aanleiding van een wenk in de onlangs gehouden vergadering der Gezondheidscommissie gezeteld te Winterswijk, dat het van belang is om nogmaals uiteen te zetten waarom het bijeenbrengen van het aanleg-, reserve- en bedrijfskapitaal der ontworpen drinkwaterleiding geen resico voor de gemeenten medebrengt, deelen wij het navolgende mede:

Voor den aanleg van drinkwaterleidingen, kunnen aan waterleidingondernemingen, die uitsluitend in het algemeen belang worden opgericht en voldoen aan de door den Minister van Binnenlandsche Zaken te stellen voorwaarden, risico-garanties tot een bepaald maximum-bedrag toegezegd worden, opdat de verliezen kunnen worden gedekt, welke mochten ontstaan in het niet te verwachten geval, dat de exploitatie der waterleiding ongunstiger resultaat mocht hebben, dan de zoo voorzichtig en nauwkeurig mogelijk opgemaakte rentabiliteitsrekening kan doen veronderstellen. Zoo is bij ministerieel schrijven van 9 Juni 1916 aan het waterleidingcomité medegedeeld, dat de Minister van Binnenlandsche Zaken in beginsel bereid is om te bevorderen, dat eene onderneming beoogende den aanleg en exploitatie eener centrale drinkwatervoorziening in Oostelijk Gelderland, uit 's Rijkskas, onder nader te bepalen voorwaarden wordt gesteund, door het zoo noodig verstrekken van rentelooze voorschotten tezamen tot een nader te bepalen maximum, dienende tot dekking van tekorten, die onverhoopt nog mochten optreden, nadat de door de onderneming zelve voor bestrijding van de aanvankelijk te verwachten beschikbaar gestelde middelen zijn uitgeput.

Voor het ten uitvoer brengen der plannen wordt voorloopig een kapitaal van f 8.700.000 noodig geacht — mogelijk ondergaat dit bedrag nog wijziging — waarvoor de deelnemende gemeenten — casu quo ook de provincie — dan de noodige aandeelen van elk b.v. f 1000 nemen. Bovendien moet nog een reservefonds voorloopig berekend op f 1.000.000, worden opgenomen, hetwelk moet dienen om aan de voor het waterleidingbedrijf nog volgende verplichtingen te kunnen voldoen en wel om de uitkeeringen uit het bedrijf aan te vullen tot zoodanig bedrag, dat rente en aflossing van het opgenomen kapitaal aan de gemeenten-aandeelhouders kan worden betaald. Immers in de eerste jaren zullen de ontvangsten van het bedrijf daarvoor niet voldoende zijn. Er is dus een millioen aanwezig, waaruit het tekort door de gemeenten wordt genomen, zoodat de gemeentekas daarvoor niet aangesproken behoeft te worden. Is dit bedrag verbruikt, wat bij een normale ontwikkeling van het bedrijf niet te verwachten is en dan nog meer tekorten optreden, dan kunnen Rijk en Provincie nog samen een groot bedrag als renteloos voorschot geven, waaruit dan weer kan worden geput. En als ten slotte de inkomsten de uitgaven overtreffen, dan is de winst voor de gemeenten, tenzij zij gereserveerd wordt om t. z. t. voor andere doeleinden (vernieuwing, uitbreiding, enz.) te kunnen dienen.

Het is te verwachten, dat het bedrijf in Oostelijk Gelderland, tegen 4 1/4 pct. leenende, zichzelf op den duur zal kunnen bedruipen zonder behulp van buiten. Zijn wij er van verzekerd dat kapitaal tegen deze rente te kunnen krijgen? Ja, zoodra het hieronder te vermelden ontwerp, wet geworden zal zijn. Kunnen we tegen lager rente leenen, dan hebben we het Rijk als geldschieter niet noodig. Maar kan dat niet, dan kunnen we, onverschillig hoe hoog in de toekomst de rentestandaard misschien zal stijgen, tegen 4 1/2 pct. terecht.

Ten einde de totstandbrenging van drinkwaterleidingen zooveel mogelijk te bevorderen, is een wetsontwerp ingediend, welks eerste artikel inhoudt, dat door de Kroon aan provinciën en gemeenten rentedragende voorschotten uit 's Rijks schatkist kunnen worden verleend voor het totstandbrengen van waterleidingondernemingen, die uitsluitend in het algemeen belang worden opgericht en voldoen aan de door den Minister van Binnenlandsche Zaken te stellen voorwaarden.

Het aangeboden ontwerp heeft dus ten doel om aan de betrokken provincièn en gemeenten de noodige zekerheid te verschaffen, dat zij de benoodigde gelden tegen 4 1/2 pct. van den Staat kunnen leenen. Op haar beurt kunnen de provinciën en de gemeenten de aldus verkregen gelden weder voorschieten aan de ondernemingen, die de waterleidingen zullen aanleggen en exploiteeren.

Wordt dus nu door de belanghebbende gemeenten besloten tot oprichting van een naamlooze vennootschap, die den aanleg en exploitatie van de intercommunale waterleiding voor Oostelijk Gelderland ten doel heeft, dan kunnen deze zich tot de Kroon wenden om een Rijksvoorschot te mogen ontvangen, dat zoo groot is, als door de gemeenten in het aanleg-, reserve- en bedrijfskapitaal der vennootschap moet bijgedragen worden. Conform dus als voor het verleenen van Rijksvoorschotten aan vereenigingen tot verbetering van de volkshuisvesting.

Wat betreft de aflossing van de verleende voorschotten, ligt het in de bedoeling van de Regeering, om de geleidelijke terugbetaling dier voorschotten te doen voorschrijven, zoodra en naarmate de exploitatie-uitkomsten der waterleidingonderneming de belanghebbende gemeenten daartoe in staat stellen.

Wij vertrouwen, dat in verband met het bovenstaande het thans voor een ieder duidelijk zal wezen, dat de deelneming voor de gemeenten in eene vennootschap, die den aanleg en de exploitatie der drinkwaterleiding voor Oostelijk Gelderland ten doel heeft, geene kosten noch risico voor de deelnemende gemeenten zal opleveren.

Het Waterleidingcomité.

BUITENLAND

Vrijdag wezen we er op, dat het Balkan-perspectief er voor de geallieerden op 't oogenblik waarschijnlijk heel anders zou uitzien, als Roemenië niet allereerst eigen oogmerken (de verovering van Zevenburgen) had nagejaagd, doch zijn hoofdmacht tegen Bulgarije had aangewend.

Een beschouwing van „Le Temps" bevestigt onze opvatting op treffende wijze. Het officieuse Fransche blad schrijft n.l.:

„Wat er aan de eerste operaties op het Roemeensche front ontbrak, dat is de eenheid van handeling, welker noodzakelijkheid thans wel door iedereen wordt ingezien. Die eenheid vooronderstelt eenige voorwaarden, waarvan de eerste zeker wel is: de notie van gemeenschappelijk doel. Dat doel nu was op den Balkan al zeer duidelijk: het afsnijden van de lijn Berlijn-Constantinopel. Het hoofddoel was dus Bulgarije, welks nederlaag, onverhoeds toegebracht, met één slag alle omstandigheden van het Oostersch vraagstuk zou hebben gewijzigd."

„De invasie in Transsylvanië, waaraan de voornaamste krachtsinspanning besteed werd, heeft twee gevolgen gehad. Ten eerste maakte zij den verrassenden slag van von Mackensen in de Dobroedsja mogelijk. Ten tweede heeft zij de wankelende kracht van Hongarije nieuw leven ingeblazen. Daar is uit gevolgd, dat sedert zes weken de wil van den tegenstander de overhand had op deze twee nieuwe oorlogstooneelen. Bulgarije is ontsnapt aan den slag, die het had kunnen vernietigen. Roemenië heeft het vuistpand niet geheel kunnen behouden, aan welks bezetting het voornaamste offensief werd besteed.

Dat alles kan worden goedgemaakt. Maar dat alles zou er bij gewonnen hebben, als men het vermeden had en de Entente-mogendheden hadden het steilig kunnen vermijden, als zij met wat meer saamhoorigheid het eenheidsbeginsel hadden toegepast, waarop zij steeds prat gaan. Wij voeren thans geen diplomatieken veldtocht; wij voeren een militairen veldtocht, en alléén de militaire resultaten hebben waarde."

De ontevredenheid van de „Temps" over de actie der geallieerden op den Balkan is alleszins begrijpelijk.

Want al staat men geen geloof aan de bewering, dat de Grieksche koning den ondergang van Roemenië binnen 14 dagen voorspeld zou hebben, reden waarom hij blijft weigeren de Grieksche neutraliteit (althans het schijntje dat daarvan nog bestaat) op te geven — een feit is het, dat de nieuwste bondgenoot der Entente in een allesbehalve benijdbaren toestand verkeert. Van twee zijden bedreigd, zal hij alle krachten moeten inspannen om het eigen gebied te beschermen, in plaats van op verovering uit te trekken.

Er klinkt dan ook iets van een wanhoopskreet om hulp in het gesprek, dat de Roemeensche koning voerde met een vertegenwoordiger der „Times".

„De Roemenièrs — aldus koning Ferdinand — smeeken, dat de geallieerden, ondanks hun eigen ontzaglijke problemen, de aangelegenheden van ons land, dat geheel door den strijd in beslag wordt genomen, niet op den achtergrond zullen doen geraken en niet zullen gedoogen, dat Roemenië het lot van België of Servië ondergaat.

Wij laadden de verantwoordelijkheid op ons, ons in den strijd te werpen en wij zijn er zeker van, dat onze groote bondgenooten er zorg voor zullen dragen, dat hun sympathie en steun ons steeds zullen vergezellen, zoolang de oorlog duurt."

In haar antwoord op deze smeekbede zegt de „Timer" onder meer: „De boodschap die de geallieerden aan Roemenië zenden, luidt, dat de zaak van dat land nu de zaak van hen allen is, dat hulp bij de hand is en dat, terwijl de natiën zijn hardnekkig verzet met sympathie en medebegrijpen gadeslaan, de generale staven van de geallieerden haastig stappen doen, die Roemenië's vrees zullen wegnemen."

Dat zijn mooie w o o r d e n, maar voor de Roemeniérs is het te hopen, dat er spoedig d a d e n op zullen volgen, anders loopt het kans, 't lot van Servië te deelen.

* * *

Van de macht der wettige Grieksche regeering te Athene is nu zoo goed als niets meer overgebleven. Het jongste ultimatum, dat natuurlijk als alle vorige terstond ingewilligd werd, deed wel geheel de deur toe: toezicht op de politie, verbod van het dragen van wapenen en het ophouden van 't verzenden van oorlogsmateriaal.... dit, gevoegd bij het in beslag nemen van de vloot en vooral van de spoorwegverbinding tusschen Athene en het noorden van Griekenland, zal koning Konstantijn en zijn ministers wel alle illusies, dat ze over Griekenland regeeren, hebben ontnomen.

Griekenland is dood „beschermd". Er heeft nog geen bloed gevloeid, maar dat komt allicht straks wel in orde, als de partij van Venizelos de revolutie ontketent. Lang kan dat niet meer duren.

Venizelos stelt zich meer en meer rechtstreeks vijandig tegenover den koning. Hij verklaarde ook geen verdere moeite te zullen doen, om den koning over te halen, zijn politiek te veranderen. Want dat zou toch niet baten.

En aan een banket te Saloniki ging de leider der nationale beweging nog een stapje verder, door te zeggen, dat het Grieksche volk door een g e w e t e n l o o z e m o n a r c h i e naar den rand van den afgrond gevoerd was. Het zou noodig zijn, na den oorlog een nationale vergadering bijeen te roepen, met het doel een onkwetsbaar bolwerk op te werpen tegen toekomstige schendingen der grondwet door den vorst.

De Oorlog.

Deze rubriek kan heel kort zijn vandaag, want er gebeurde sedert ons vorige overzicht weinig bijzonders.

In h e t W e s t e n blijft de strijd hetzelfde beeld vertoonen: voortduren van den druk der geallieerden, waaraan de Duitschers niet ten volle weerstand kunnen bieden, zoodat ze telkens opnieuw eenig terrein verliezen.

Dezelfde toestand heerscht ongeveer aan d e I s o n z o, waar de Italianen met groote hardnekkigheid hun aanvallen op de sterke vijandelijke stellingen voortzetten en nu pas weer vrij belangrijke vorderingen maakten. Maar tot Triëst is het nog een „long way"!

De Roemenen zijn u i t Z e v e n b u r g e n vrijwel verdreven. Spoedig zal nu moeten blijken of de Centralen een inval in het Roemeensche land zelf in den zin hebben.

Aan het front in W o l h y n i ë verhoogde artillerieactie, die op nieuwe aanvalsplannen der Russen schijnt te wijzen.

In M a c e d o n i ë blijven de geallieerden opdringen, maar groote dingen gebeuren ook daar nog niet.

T e r z e e. Een Russische duikboot heeft in de Zwarte Zee een kranig stukje uitgehaald, door een gewapend Turksch transportschip van 6000 ton na een gevecht van een uur buit te maken en naar Sebastopol op te brengen. Het schip werd door Duitsche officieren gecommandeerd.

A l l e r l e i b e r i c h t e n.

Verschillende eskaders Fransche en Engelsche vliegtuigen, in 't geheel 40 à 50 stuks, hebben Donderdag een bom-aanval gedaan op Zuid Duitschland. Er werd, volgens het Duitsche officieele bericht, geen militaire en slechts geringe particuliere schade aangericht. 't Getal dooden bedraagt 7, dat der gewonden 26. Negen der aanvallende vliegtuigen, w.o. één Engelsch, werden neergeschoten.

Een Duitsche duikboot bracht op 2 October in de Middellandsche Zee den als duikbootjager gebouwden kleinen Franschen kruiser „Rigel" tot zinken. Dezelfde onderzeeër torpedeerde dien dag het Fransche transportschip „Gallia", dat troepen naar Saloniki vervoerde, hetgeen van de zijde der geallieerden reeds werd medegedeeld. 't Getal slachtoffers bedroeg duizend.

Zwitsersche bladen melden, dat volgens den centralen herkenningsdienst te Kief, de Russische verliezen sedert 1 Juni j.l., dus sedert het offensief van Broessilof, tot 2 October 922,500 manschappen en 76,800 officieren hebben bedragen, waarbij 27 generaals en 48 kolonels.

Volgens de „Avanti" heeft de socialistische Kamergroep in Italië met groote meerderheid van stemmen besloten, in de aanstaande bijeenkomst der kamer de regeering te verzoeken na 1 1/4 jaar oorlog aan het land en aan den vijand de vredesvoorwaarden bekend te maken.

Wegens het betoonen van onvaderlandslievende gezindheid — zij hadden o.a. ieder die op de oorlogsleening inteekende voor gek verklaard — is te Keulen een vrouw tot een maand gevangenisstraf en haar 16-jarige zoon tot 70 mark boete veroordeeld.

In de IJssee zijn wederom twee Engelsche schepen, op weg naar Rusland, getorpedeerd. Het eene met 6000 ton. De opvarenden zijn gered.

De „Frankfürter Zeitung" vernoemt uit Christiania: Vrijdagnacht is het voor Roemenië bestemde munitie-vaartuig „Bistritza" op weg van Brest naar Archangel, door een Duitsche duikboot tot zinken gebracht. De bemanning is gered. Lading en schip waren voor 25 millioen kronen verzekerd.

Uit telegrammen uit Peking en Tokio aan de „Roeskojo Slowo" blijkt, dat een conflict tusschen Japan en China niet kan uitblijven. Japan zou reeds aan het mobiliseeren zijn, terwijl het zijn munitieproductie voorlaan voor eigen gebruik zal houden. Aan de Japansche koopvaardijvloot is bevel gegeven, voorloopig geen transporten voor het buitenland op zich te nemen.

N o g e e n p r o t e s t.

Onder de verschillende stemmen, die in de Engelsche pers zijn opgegaan tegen het interview van Lloyd George, moge nog worden vermeld een ingezonden stuk van Mr. Pethick Lawrence in „The Nation" van 7 October, die niet alleen als iemand die haar vaderland lief heeft, maar tevens als vrouw in het bijzonder opkomt tegen de uitspraak van den Minister van Oorlog als zou de oorlog alleen kunnen eindigen door een knock-out.

Na herinnerd te hebben aan de vergelijking door Lloyd George zelf gemaakt tusschen den oorlog en de hel en haar verwondering te hebben geuit, dat de strijd welke daar wordt gestreden vergeleken kon worden met een strijd op sportgebied, stelt de schrijfster de vraag: „Bedoelt Lloyd George werkelijk, dat zelfs als wij door onderhandelingen zouden kunnen verkrijgen datgene, waarvoor wij ten oorlog zijn gegaan, dat dan toch de vijandelijkheden niet zouden moeten ophouden voordat wij onzen tegenstanders een nederlaag zouden hebben toegebracht welke vergeleken zou kunnen worden met de nederlaag, welke Napoleon werd toegebracht als prijs van twintig jaren oorlog?"

De vraag waarop het volgens haar aankomt is deze: of als oorlogsdoel wordt beschoewd de vrijheid enherstel van België en Servië, of de volkomen overheerschingvan de Geallieerden over de Centrale Mogendheden, [waarbij Europa in een kerkhof veranderd zal moeten worden?

Tegenover deze vraag geeft Mrs. Pethick Lawrence als naar standpunt te kennen: „wij moeten deze grootste crisis in de geschiedenis der menschheid beschouwen als denkers, die in de toekomst kunnen zien en begrijpen, dat het hier gaat om de beschaving en niet als menschen, die blindelings uit wraakzucht willen vernietigen; als kampioenen voor publiek recht en niet als strijders voor overheerschingen; als menschen die de menschheid en niet alleen ons eigen volk en onze bondgenooten liefhebben".

De schrijfster wijst er op eenerzijds, hoe de Geallieerden te land en ter zee overwinningen hebben behaald en anderzijds hoe een groot deel van de civiele bevolking in Duitschland, Oostenrijk en Hongarije om vrede roept, en stelt wederom de vraag: „Is het niet tijd dat iets wordt gezegd door de vertegenwoordigers van Engeland en Frankrijk om de burgers uit de landen der Centrale Mogendheden sterker te doen staan in den strijd tegen het militarisme, waartegen ook wij strijden? Zouden wij niet aan den vijand moeten zeggen, dat indien en op het oogenblik dat hij bereid is toe te geven wat het publieke recht vraagt, deze onbeschrijfelijke slachting zal ophouden?"

Als vrouw doet de schrijfster ten slotte een dringend beroep ter wille van hen die aan het front strijden: „Als de Vereenigde Staten of eenige andere neutrale mogendheid bereid is de leiding te nemen bij vredesonderhandelingen in naam der beschaving, laten dan de oorlogvoerenden in naam der menschheid zich bereid houden om de noodige aandacht te schenken aan hun voorstellen tot vestiging van het publiek recht in Europa".

BINNENLAND.

Uit Indië.

D e o p s t a n d o p S u m a t r a. Officieel wordt o.a. meegedeeld, dat 2000 opstandelingen een aanval deden op Soeroelangoen. Ze werden afgeslagen met een verlies van 38 dooden, w.o. de leider Goema.

Verschillende huizen in Moeara Poepit zijn geplunderd en de markt plat gebrand.

De telefoondraden zijn over een afstand van 17 K.M. verwoest. Kolonel Kroesen begeeft zich naar Palembang.

Er zijn tot nu toe 30 opstandelingen gevangen gemaakt. In de Tambir-streek neemt de bevolking een vijandige houding aan.

De voornaamste radjah rukt met 300 volgelingen op naar Ajem en Item en de radjah Maisales met 300 man rukt op dicht bij Loboek Kepalau.

Volgens geruchten werd door de opstandelingen ook een aanval gedaan op Bongko. De bevolking in den omtrek is zeer vijandig gezind.

Met verlof.

De landweerlichting 1916 C (militielichting 1906) zal 24 October in het genot van onbepaald (klein) verlof worden gesteld.

Na 100 jaar.

„De Amsterdammer" (oude Groene) heeft een Indië-nummer uitgegeven, ter gelegenheid van de 100-jarige herdenking der herstelling van ons koloniaal bezit in Azië.

Het bevat een reeks artikelen en korte uitspraken van bekende Indische specialiteiten.

De zwarte lijst.

„De Toekomst" deelt mede, dat de N.O.T. het volgend schrijven heeft rondgezonden:

„Wij meenen in het belang van den Nederlandschen handel, er den importeurs opmerkzaam op te moeten maken, dat het ons gebleken is, dat het in het voornemen van de Britsche regeering ligt om ieder op de „Statutory List" te plaatsen, die van overzee aangevoerde goederen verkoopt of levert aan firma's, welke reeds op deze lijst staan.

„Een volledige „Statutory List" zal, naar wij vernemen, spoedig voor het publiek verkrijgbaar gesteld worden."

Het blad teekent hierbij aan:

„Uit bovenstaand afschrift van een schrijven der N.O.T. aan een ons bekende firma blijkt onweerlegbaar, dat Engeland onzen handel steeds meer de duimschroeven begint aan te zetten. Was tot dusver alleen aan Engelschen verboden, met op de „Statutory List" of Zwarte Lijst geplaatste firma's zaken te doen, thans dreigt de Engelsche regeering ieder, die van overzee aangevoerde goederen verkoopt of levert aan deze firma's, met haar banvloek. Voortaan mogen dus ook Nederlandsche kooplieden op hoog bevel van de Engelsche regeering geen zaken meer doen met landgenooten, die het den beschermer van vrijheid en recht behaagt heeft op de Zwarte Lijst te plaatsen. Het Engelsche schrikbewind in Nederland begint steeds driester op te treden."

De Verzekeringwetten.

Er is een wetsvoortel ingediend tot verhooging van het IXe hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1917 met een bedrag van f 590,000, noodig voor de voorbereiding van de invoering der in 1913 tot stand gekomen verzekeringswetten.

Dit bedrag is als volgt gespecificeerd:

Bezoldiging van de voorzitters van de Raden van Arbeid f 140,000.

Verkiezingskosten van leden en plaatsvervangende leden der Raden f 350,000.

Bezoldigingen van de voorzitters der Verzekeringsraden f 11.250.

Bezoldiging van de secretarissen der Verzekeringsraden f 7500.

Bezoldiging van de secretarissen der Verzekeringsraden niet in de beide voorafgaande artikelen begrepen f 4000.

Voorschotten aan de Raden van Arbeid ter bestrijding van de kosten van huisvesting, van personeel, bureelbehoeften en verdere uitgaven van die Raden f 56,000.

Verdere uitgaven in verband met de uitvoering der Radenwet, bedoeld in art. 96, litt, d, dier wet, f 21,250.

Naar uit de Memorie van Toelichting blijkt, is bij de samenstelling van het wetsontwerp uitgegaan van de gedachte, dat deze eerste begrooting de beschikking moet geven over de gelden, noodig voor de invoering der organisatie voor de sociale verzekering, maar zich niet op het standpunt behoeft te stellen, alsof die verzekering reeds in haar vollen omvang in werking was. Daarom zijn niet op deze eer-

ste begrooting gebracht b.v. de kosten voor controleerend-geneeskundigen, voor de volledig bezette Verzekeringsraden, voor de plaatsvervangende voorzitters en voor ambtenaren van de Verzekeringsraden. Het uittrekken van gelden voor dit een en ander zal eerst later noodig zijn.

Komt de suppletoire begrootingswet tot stand, dan zal het eerste werk moeten zijn het benoemen van de voorzitters van de Raden van Arbeid, aan wie o.a. voor de eerste maal verschillende functies voor de verkiezing van de leden der Raden zullen moeten worden opgedragen.

De Blommersdijk

Over de torpedeering van de „Blommersdijk" werd Vrijdag het volgende officieele communiqué uitgegeven, dat wij nog in een deel onzer vorige uitgave konden vermelden:

„Blijkens een officieele mededeeling van het ministerie van Buitenlandsche Zaken heeft de regeering 11 dezer van onzen gezant te Washington vernomen, dat het stoomschip Blommersdijk door een Duitsche duikboot was vernietigd en dat de duikboot-commandant aan den kapitein van de Blommersdijk een geteekende verklaring had afgegeven, dat het schip werd vernietigd overeenkomstig art. 30 zijner instructie en bovendien had verklaard, dat elk schip, dat een Britsche haven zou aanloopen, vernietigd zou worden.

Denzelfden dag droeg de regeering onzen gezant te Berlijn op, de Duitsche regeering opheldering deswege te vragen.

In zijn heden ontvangen antwoord geeft de gezant kennis van een bevredigenden uitslag zijner bemoeiing. Dit wordt bevestigd door rechtstreeksche mededeeling der Duitsche regeering, door tusschenkomst van haar tijdelijk zaakgelastigde, van de volgende strekking:

„Commandanten van Duitsche onderzeebooten hebben strenge orders onzijdige schepen slechts overeenkomstig bepalingen van 't Duitsche prijsreglement tot zinken te brengen. Het bericht omtrent bovenbedoelde verklaring van den duikboot-commandant schijnt daarom volstrekt onwaarschijnlijk. In elk geval zou zulk een verklaring volstrekt in strijd zijn met de hem verstrekte bevelen. Mocht bij onderzoek na ontvangst van het rapport van den duikboot-commandant blijken, dat de Blommersdijk tot zinken werd gebracht in strijd met het Duitsche prijsreglement, dan zal de Duitsche regeering zonder de zaak voor het Prijsgerecht te brengen, voor schip en lading schadevergoeding geven."

Het laat zich dus aanzien, dat de zaak van de „Blommersdijk", die hier te lande zoo groote verontwaardiging heeft gewekt, wat het materieele betreft bevredigend zal worden opgelost.

De kostbare laadruimte en de even waardevolle lading graan zijn we echter kwijt.

Onze regeering zal zeker niet nalaten, te Berlijn krachtig aan te dringen op het nemen van maatregelen, waardoor dergelijke „vergissingen" in de toekomst worden voorkomen.

Art. 192.

De „Maasbode" schrijft:

Wanneer de regeering en de met haar vereenigde linkerzijde wèl voorstellen een wettelijke uitvoering van het kiesrechtartikel, maar niet van het onderwijsartikel, dan is het aan haar om aan te wijzen, waarom niet wordt geleverd, wat toch naar analogie van het kiesrechtartikel en naar redelijkheid te verwachten was.

Nog steeds hebben wij afdoende redenen voor deze vreemde uitzondering niet vernomen.

Zoo is te begrijpen, waarop wij aandringen.

Er is voor den schoolvrede meer noodig dan het grondwetsartikel; niet iets dat materieel meer geeft, dan wij voor ons in artikel 192 zouden lezen, maar wel iets dat formeel meer vastheid levert.

Verstaan wij de „Standaard", welke op dit punt bij herhaling wees, goed, dan zal de anti-revolutionaire partij liever niet meewerken aan de grondwetsrevisie, dan genoegen te nemen met een schoolvrede simpel en alleen in de Grondwet.

Die houding zal stellig door zeer velen gebillijkt worden. Zelfs zou het niet vreemd wezen, indien in dit opzicht onze partij naast haar bondgenooten post vatte.

De vraag is dus naar additioneele onderwijs-artikelen; artikelen, welke in het compromis der staatscommissie gereed liggen.

* * *

De afd. Deventer der S.D.A.P. nam onderstaande motie aan:

gehoord de besprekingen over het door de regeering voorgestelde artikel 192 der Grondwet;

van meening dat dit artikel niet geacht kan worden te zijn in overeenstemming met 't standpunt door de partij krachtens de Groninger Schoolmotie ingenomen;

keurt het ten zeerste af, dat de grootere partij niet in de gelegenheid is gesteld haar meening over bovengenoemd artikel kenbaar te maken;

betreurt het voorts dat door de partijleiding over deze zaak onvoldoende voorlichting is gegeven;

en dringt er bij de Kamerfractie op aan alleen dan haar steun aan het voorgestelde artikel te verleenen, indien voor het bijzonder en openbaar onderwijs gelijke waarborgen voor deugdelijkheid van onderwijs gelden.

* * *

De Zaterdag te Amsterdam gehouden vergadering van den Bond van Vrije Liberalen vereenigde zich met de volgende conclusies van het Hoofdbestuur:

Iste, dat de voorstel tot wijziging van art. 192 der Grondwet op zich zelf moet worden beschouwd.

2de, dat in art. 192 der Grondwet het beginsel vooropgesteld blijve, dat overal in het Rijk van overheidswege voldoend openbaar lager onderwijs wordt gegeven.

3de, dat als grondslag van een algemeen bevredigende oplossing van het schoolvraagstuk de financieele gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs, dat aan dezelfde eischen van deugdelijkheid als het openbaar onderwijs voldoet, kan worden aanvaard.

* * *

De Vereeniging „Volksonderwijs", Zondag in buitengewone algemeene vergadering te Amsterdam bijeen, heeft zich op voorstel der afdeeling Gorssel c. s. met 131 tegen 124 stemmen uitgesproken voor onveranderde handhaving van het tegenwoordige artikel 192 der Grondwet.

Een motie van het hoofdbestuur, welke de vergadering de uitspraak wilde laten doen, dat „Volksonderwijs" zich neerlegt bij het nieuwe art. 192, mits aangevuld met waarborgen voor de deugdelijkheid van het bijzonder onderwijs, kwam hierdoor te vervallen.

De voorzitter verklaarde dat deze uitslag voor het hoofdbestuur een tegenvaller was. Men had een breedere uitspraak verwacht. Spr. hoopte dat de genomen beslissing Volksonderwijs nooit zou berouwen.

* * *

De Bond van Ned. Onderwijzers vergaderde Zondag te Utrecht en verwierp met 132 tegen 96 stemmen een voorstel-Groningen, om zich te verklaren tegen de wijziging van art. 192. De vergadering aanvaardde met groote meerderheid een gewijzigde hoofdbestuursmotie, waarin de Bond zich, hoewel noode, uitspreekt voor gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs met waarborgen voor deugdelijkheid van dit laatste in de Grondwet.

Kalizouten.

De Kunstmest-Commissie schrijft ons:

Wij verzoeken er de aandacht op te willen vestigen, dat de in het bericht van het Centraal-Bureau uit het Nederlandsch Landbouw Comité en in de circulaires van sommige handelaren aangekondigde verhooging van de prijzen der Kalizouten voor bestellingen, welke na 1 December a.s. zullen binnenkomen, op een misverstand berust en vaneene dergelijke prijsverhooging voorloopig geen sprake is.

Het is echter wel dringend noodzakelijk, dat alle bestellingen vóór 15 November bij de handelaren zijn binnengekomen, aangezien de doorzending na 1 December niet wel mogelijk zal zijn.

Gemeente-avonden.

Men schrijft uit Uitgeest aan het „N.v.d.D.":

Een goede gedachte is het verleden jaar van onzen predikant, ds. Cannegieter, geweest, om z.g. Gemeente-avonden te organiseeren, waar leden der N. H. K. en genoodigden in kleinen kring besprekingen houden over een of andere zaak den godsdienst rakende, na een gehouden inleiding van één hunner. Deze samenkomsten droegen een gezellig karakter en waren zeer leerrijk.

Ook dezen winter zal daarmee worden voortgegaan, al zullen nu meer sprekers van elders — geen predikanten — worden uitgenoodigd. Dinsdagavond trad in het kerkgebouw voor een talrijk en aandachtig gehoor op de heer Bruins, ouderling der N. H. K. te Hoorn, met het onderwerp: „Ook de leek zij profeet". In een boeiende rede schetste hij, wat we als leeken kunnen en moeten doen om te propageeren onze vrijzinnige godsdienstige beginselen, welke plichten we te vervullen hebben als Christenen en hetgeen we kunnen doen ter ontwikkeling van ons religieus voelen en denken.

Na de rede volgde eenige gedachtenwisseling.

De bijeenkomst werd afgewisseld door heerlijke muziek — orgel en viool — wat aan alles een zeer gewijde stemming gaf.

De avond slaagde in alle opzichten.

VORDEN.

Vorden. 't Was Vrijdagmiddag jl. de laatste middag dat de heer A. J. Koerselman, hoofd der school te Linde, voor de klasse stond, en de groote vriendschap en hartelijkheid waarvan die laatste schooldag hem hebben blijk gegeven, zullen den scheidenden meester het afscheid moeilijk hebben gemaakt. 's Middags maakten de Burgemeester met het Dagel. Bestuur en drie Raadsleden, het bestuur der Coöp. Stoomzuivelfabriek „de Wiersse" en het bestuur der Landbouwvereeniging „Ons Belang" hunne opwachting en werd in hun bijzijn meester Koerselman door de kinderen een lied toegezongen. Daarna nam de Burgemeester het woord, hem dankzeggende voor den ijver en toewijding, waarmee hij 40 jaren lang het onderwijs heeft gediend, en waarvan de resultaten niet zijn uitgebleven.

Namens de Stoomzuivelfabriek dankte de heer J. Kok hem voor de aan de fabriek als medeoprichter bewezen diensten, terwijl de heer Weenk namens „Ons Belang" eveneens dank bracht, voor wat de heer K. voor de vereeniging had gedaan. Als gedachtenis ontving meester van de kinderen een prachtige schilderij, van het gemeentebestuur een eikenhouten kapstok met spiegel in fraaien stijl, van de Stoomzuivelfabriek een gouden ketting met gedenkpenning en van „Ons Belang" een divan met kostbaar kleed. Ook Mej. Vervloet, die eveneens haar functie nee legt, werd dank gebracht voor haar driejarige trouwe plichtsbetrachting. Zij ontving als aandenken van de kinderen, die door den heer Koerselman flink werden onthaald, een stel van 12 zilveren lepeltjes. Naast al de goede wenschen die den heer Koerselman dien dag zijn geworden, voegen wij ook gaarne de onze, met de hoop, dat hij lang zijne welverdiende rust in gezondheid moge genieten met de zijnen!

— In het tijdschrift „Buiten" komt van de hand van den heer Krebbers, een fraai geïllustreerd en met groote liefde voor de natuur geschreven artikel voor over den „Wildenborch".

— Op de te Zutphen gehouden tentoonstelling van fruit, groenten en bloemen werden aan den heer J. v. Laren, tuinman op den huize „Vorden" alhier, de volgende prijzen toegekend: kl. zilveren medaille voor de inzending groenten, 2de prijs voor goudreinetten en een 1ste prijs voor roode koolen.

— De bouwkundige teekencursus van het Nut, onder leiding van den heer Paalman te Zutphen, is Maandagavond aangevangen met het flinke getal van 16 leerlingen.

RUURLO.

Ruurlo, 16 Oct. Ter veemarkt waren aangevoerd 30 stuks rundvee en 200 biggen. In rundvee was geen handel, in biggen tamelijk. De laatste deden f 1 tot f 1,25 per week.

Kalverkeuring.

Op de keuring waren aangevoerd 11 vaarzen, 7 pinken, 5 kalveren, 6 stieren en de stieren der Vereeniging. Groep I. Vaarzen. De 1ste prijs verkreeg B. Hakken, 2de pr. J. F. Geverink, 3de pr. A. J. te Winkel (Schans). Groep II. Pinken. Een 1ste pr. verwierf R. Vruggink, 2de pr. St. te Winkel, 3de pr. H. W. Wolsink. Groep 3. Kalveren. 1ste pr. toegekend aan A. J. te Winkel (Schans), 2de pr. H. Reurink, 3de pr. A. J. Denneboom. Groep 4. Stieren. 1ste pr. St. te Winkel, 2de pr. B. Hoefman, 3de pr. J. F. Geverink. De drie stieren der vereeniging, die een kijkje waard zijn, zijn gekiekt of gefotografeerd en wie er 'n portretje van wil, geven het op bij den Secretaris.

— Er loopen geruchten, dat ook gedacht wordt over de oprichting eener bijzondere school aan den Groenloschen weg, ter hoogte van den Scheiddijk.

— Naar wij vernemen is — als resultaat van de meeting voor geheelonthouding, uitgaande van de Federatie van Borculo, onlangs hier in 't Bosch gehouden — Vrijdag j.l. eene afdeeling van de Nederl. Vereeniging tot Afschaffing van Alcoholhoudende Dranken opgericht. De jeugdige afdeeling bestaat aanvankelijk uit 10 leden. Een Bestuur is gevormd als volgt: ds. C. Ph. F. Abbing, voorzitter; mej. Enklaar, secr. penningm.; de heer G. J. W. Oberink, en mej. Anema.

Nieuwe leden kunnen zich bij het Bestuur aanmelden.

Ook zijn begunstigers(sters) zeer welkom, ten einde 't mogelijk te maken, dat de jonge vereeniging eenige propagandistische kracht kan openbaren.

— 16 Oct. Aan den oproep voor een vergadering van belangstellenden door den heer Abbing, om te bespreken de mogelijkheid van eene schoolfeestviering nog dit jaar, hadden velen voldaan. Na eenige uiteenzetting door den heer Abbing verklaarden allen er zich voor en besloten werd het nog in November te doen plaats hebben. Een comité van regeling werd gekozen, bestaande uit de heeren Geerligs, Klein Haar en Meslaud, terwijl bij acclamatie de heer E. C. Scholten als eerelid werd gekozen. Even zij hier vermeld, dat de heer Abbing zich niet verkiesbaar wenschte te stellen. Een tweede comité van uitvoering werd gekozen, waarin zitting neemt het heele onderwijzerspersoneel. 't Plan is 't feest te houden in het dorp, en de kinderen groepsgewijze te tracteeren in de school en dit af te wisselen met bioscopevoorstellingen. Met 't oog op het seizoen, kon voor schoolreisjes geen voldoende sympathie worden verkregen. Bij monde van den heer Both werd een woord van dank gebracht aan den heer Abbing die het initiatief in deze nam.

BURGERLIJKE STAND.

Ondertrouwd: H. Groote Haar en J. Vruggink. — G. J. Bensink en M. Ligtenberg.

Gehuwd: A. Bensink en R. Halfman.

Overleden: B. ter Maat echtgenoot van A. Harmsen 75 j. — J. W. Wissink weduwe van A. Gotink 67 j. — J. Dekkers 20 j.

HENGELO.

Hengelo (G.) 16 Oct. Op de tentoonstelling te Zutphen verwierf onze plaatsgenoot Gr. Hesselink in de afd. Bijenteelt een tweeden prijs voor de doelmatigste en goedkoopste kast.

— Heden avond is de negenuur winkelsluiting begonnen. Bijna alle neringdoenden hebben zich aangesloten. In dit opzicht komt Hengelo nu eens niet achteraan.

— Bij genoegzame deelname zullen de ingezetenen in de gelegenheid worden gesteld regeeringsaardappelen te bekomen tegen regeeringsprijs. Wie er van wil profiteeren, geve van de verlangde hoeveelheid schriftelijk kennis op 't Gemeentehuis vóór Donderdag 19 Oct. a.s.

— De lessen aan de Nutsteekenschool zijn heden avond aangevangen met 25 leerlingen. De lessen worden gegeven door den heer J. Weide, voor 't handteekenen en de beginselen van rechtlijnig teekenen, en den heer W. Baank voor 't vakteekenen, terwijl de heer J. H. B. Torlij het voortgezet theoretisch onderwijs geeft.

BURGERLIJKE STAND.
van 1 tot 15 October.

Ondertrouwd: G. J. Bergevoet en B. J. Winkelman.

Gehuwd: A. A. Mentink en J. M. Klein Antink. — G. Huistijn en H. J. Oldenbave — G. Hermsen en R. B. van Onna.

Bevallen: A. C. Berendsen geb. Frenegoor z. — B. Haverkamp geb. Lievestro d. — H. L. Wolsink geb. Ellenkamp z.

Overleden: T. Maalderink weduwnaar van J. Klein Antink 79 jaren.

Lochem, 17 Oct. De bij den Raad ingediende voordracht voor de benoeming van een onderwijzeres aan de School voor m.u.l.o. (vacature mej. v. 't Haaff) luidt aldus: 1. Mej. F. A. J. Swart te Barneveld, 2. Mej. A. W. Henny te Steenwijk, 3. Mej. H. W. Robaard te Arnhem.

Ter benoeming van een onderwijzeres aan de O. L. S. te Klein-Dochteren (vacature mej. G. Anema) is de volgende voordracht opgemaakt: 1. Mej. B. J. van Eck te Erichem, 2. Mej. M. L. Vondeling te Dedemsvaart, 3. Mej. A. A. Schut te Gooi, gem. Hengelo (G.).

In de Raadsvergadering van heden avond vinden de benoemingen plaats.

— De verkiezing (candidaatstelling) voor den Gemeenteraad, vacatures Brokken en Henseler, is door B. en W. bepaald op Dinsdag 14 November, de stemming op 28 November en de herstemming, indien noodig, op 12 December.

— Met ingang van gisteren is tot brieven- en telegrambesteller alhier benoemd J. ter Weeme.

— Vrijdagmorgen omstreeks elf uur, had op den Zutphenschen weg een tamelijk ernstig ongeluk plaats. De heer Völcker uit Gorssel kwam per auto uit de richting Zutphen, toen van den Vordenschen weg een melkwagen kwam rijden, bestuurd door den landbouwer L. te Klein-Dochteren.

De chauffeur wilde, om een botsing te voorkomen, uitwijken, doch kwam toen terecht tegen een naast den weg staanden ijzeren handwijzer, welke in drie stukken brak. De auto kwam in een sloot teland en was zwaar beschadigt.

Door de tegenwoordigheid van geest van den chauffeur werden persoonlijke ongevallen vermeden.

— Door den burgemeester is aan de afdeeling van den Typografenbond alhier toestemming verleend voor het houden van een bloemendag op 1 Januari 1917, ten bate van het Tuberculosefonds van genoemden bond.

Korte Berichten
van allerlei aard.

Te Nederhemert is de ruim 50-jarige G. B., die zich de vorige week met een roestigen spijker aan een vinger verwondde, aan bloedvergiftiging overleden. — Bij Sluis is een Rus door den electrischen draad gedood. — Te Waubach (L.) werd een vrouw uit Oberhausen door een kommies doodgeschoten. Ze bevond zich bij een groep smokkelaars, die weigerden aan het bevel om halt te houden te voldoen. — In de Dominiale mijn te Kerkrade stortte een lift met 24 werklieden naar beneden. Zestien man werden zwaar gewond en 5 licht. De toestand van geen hunner is levensgevaarlijk. — De stalen vischlogger IJm. 290 is bij Vlieland vergaan. Al de opvarenden, 5 in getal, verdronken. — De heer H. Wierks te Apeldoorn herdacht Zondag zijn 102den verjaardag. Zijn vrouw, met wie hij meer dan 70 jaar is gehuwd, is de 100 jaar zeer nabij en beiden zijn voor hun leeftijd nog kras. — Overreden en gedood: te Druten zekere v. I. uit Ewijk door de stoomtram; te Uithuizen een 4-jarig meisje van J. Pietersen door een boerenwagen.

Te Rotterdam zijn gisteren vier personen aangehouden, w.o. een gewezen inspecteur van politie- en een koopman, onder verdenking van spionnage. — Door samenwerking tusschen patroons en bedienden hebben in Den Haag 332 van de 337 barbiers- en kapperszaken besloten Zondags hun zaak te sluiten. — De aardappelkoopman P. A. T. te Wolphaartsdijk bij Goes gebruikte Donderdag met zijn gezin ingemaakte groenten. De man, vrouw en dochter werden ouwel. Zaterdagnacht is de vrouw overleden, Maandag de dochter; de toestand van den man was gevaarlijk.

Verdronken: op de Amer, onder Dussen, de visscher J. v. d. Pluijm en diens zoon; te IJsselstein het 6-jarige zoontje van den sluiswachter v. D.

Latere Berichten.

LONDEN, 16 Oct. („N. R. Ct.") In een hoofdartikel uit de „Times" haar volkomen instemming met de uitlatingen van den Italiaanschen minister Bissolati over den vrede. Bissolati zeide, dat de kiem van den oorlog alleen gedood kan worden, als men Oostenrijk als staat vernietigt en Duitschland van alle illusies op overheersching berooft.

De „Times" zegt verder, dat de Oostenrijksch-Hongaarsche staat voor den bestwil van de volken, die onder zijn gezag staan, de veiligheid van Italië en de toekomstige rust van Europa moet verdwijnen. Wij gelooven, zegt de „Times", dat in Bissolati's opvattingen ten aanzien van dien vrede de groote soldaten en staatslieden, aan wie het lot van Italië thans is toevertrouwd, deelen.

(Meeningen als hier worden verkondigd, zijn wel het best in staat den oorlog tot in het oneindige te verlengen. Nog pas heeft de chef van den O. H. generalen staf, Conrad von Hötzendorf, zich over deze z.i. waanzinnige plannen uitgelaten en verklaard, dat we pas vrede zullen krijgen, als de vijand het waanzinnige ervan inziet. — Red.).

LONDEN, 16 Oct. Volgens den Athecnschen correspondent van de „Tribuna" was de maatregel der geallieerden tot in-beslag-neming der Grieksche vloot noodzakelijk, omdat het bekend geworden was, dat er plannen bestonden deze vloot door de Dardanellen te laten stoomen, waarna zij zich met de Turksche zou vereenigen.

Denzelfde correspondent beweert, dat ook de ontwapening van het Grieksche leger binnenkort te verwachten is. Van andere zijden ontbreekt echter nog bevestiging van deze berichten uit Italiaansche bron.

Ingezonden.

(Buiten verantwoordelijkheid der Redactie).

Voor Nederlandsche kinderen in den vreemde.

In de aangrenzende landen, die in den oorlog gewikkeld zijn, wonen duizenden Nederlandsche gezinnen, welker zorgen om aan hunne kinderen het noodige en noodigste voedsel te verstrekken, met den dag grooter worden. De aan ondervoeding lijdende kinderen uit deze gezinnen nog tijdig voor ziekte en een zekeren ondergang te bewaren, ligt in de macht van het Nederlandsche volk. Het comité voor Nederl. kinderen in den vreemde is bezig, bedoelde kinderen naar Nederland over te brengen en ze in ons midden te voeden en te verkwikken. De arbeid is zeer omvangrijk en vereischt groote geldelijke middelen. Het doet daarom een beroep op de liefde van ons volk voor zijne landgenooten over de grenzen, maar niet minder op zijn weldadigheidszin, om de middelen bijeen te brengen, die voor het onderhoud dezer beklagenswaardige kinderen noodig zijn.

Het comité voor Nederlandsche kinderen in den vreemde; Prof. dr. J. te Winkel, Amsterdam, voorz.; W. F. van Heusden, Amsterdam, secr.; I. Blooker, wethouder te Zeist; dr. P. H. van Rooyen, chirurg, Schiedam; S. van Lier Gzn., Amsterdam, penningm.

Bovenstaande woorden spreken voor zichzelf, het onder-comité voor Deventer heeft er niet veel aan toe te voegen. Laten wij trachten het lot der arme kleinen te verbeteren. En al moge ook Nederland op 't gebied van voeding moeilijke tijden doormaken, er is toch nog wel wat over voor de Nelandsche kinderen in den vreemde, niet waar?

Wie geeft, wat hij heeft, is waard, dat hij leeft. Bijdragen nemen de comiteleden gaarne in ontvangst; alle gelden zullen in dit blad verantwoord worden. Personen, die genegen zijn, een of meer kinderen, met of zonder vergoeding, op te nemen in hun gezin, kunnen inlichtingen ontvangen bij een der comité-leden. Laat de Nederlandsche kinderen uit den vreemde komen, ook door uwe hulp!

* * *

Bijdragen voor het boven-omschreven doel neemt gaarne in ontvangst: Mej. Ad. Bello, Nieuweweg te Lochem en zullen in dit blad verantwoord worden.

Marktberichten.

BOTER

DEVENTER	f 37.— — f 39.50
LEEUWARDEN	f 67.40 — f 70.40 (zonder consent)
LEEUWARDEN	f 112.— (met consent)
SNEEK	f 110.—
„ (Commissie)	f 110.—
ZWOLLE	f 36.50—f 38.50
DEN BOSCH (perk.g.)	f 0.00—f 2.82
KAMPEN	f 37,50—f 38.50

EIEREN.

ZWOLLE	f 10.75—f 11.25
„ (V. P. N.)	f 10.50—f 11.—
„ (Reg.)	f 7.70—f 8.20
WIJHE	f 11.30—f 11.80
OLST	f 11.25—f 11.75
NIJKERK	f 11.50—f 12.25
APELDOORN	f 11.——f 11.75
EPE	f 11.25—f 11.60
DEVENTER	f 11.25—f 12.—
MEPPEL	f 10.75—f 11.25
AMSTERDAM (VPN)	f 10.30—f 11.30
„ (Reg.)	f 8.20—f 8.35
LOCHEM	f 11.00—f 11.60

VEE.
(Markt te Leeuwarden).

Vette koeien	f 280—f 390
Melk- en kalfkoeien	f 200—f 330
Pinken	f 80—f 140
Vette kalveren	f 60—f 75
Graskalveren	f 30—f 75
Nuchtere dito	f 8—f 14
Vette schapen	f 30—f 35
Weideschapen	f 18—f 22
Lammeren	f 14—f 22

Huiden. Os- en koehuiden per ½ K.G. 54 à 55 ct., stieren 49 à 50 ct., pinken 55 à 56 ct., vette vellen — à — ct., nuchtere vellen f 0.— à f 0.— paarden met staart en manen f 19.— à f 19.75, Friesche schapenvellen f 0.— à f 0.—, Drentsche f 0.— f 0.—, geitenvellen f 0.— à f 0.—

De handel was vlug.

Dienstpersoneel.

Keukenmeisje. Men verlangt een net meisje dat goed kan koken en eenig huiswerk wil verrichten. Zich te vervoegen Nic. Witsenkade 18, huis, Amsterdam. 5170

Een Boerenmeid gevraagd P. G. tegen 1 November, bij J. Put Hasselterdijk bij Zwolle 5275

Mevrouw Reigersman, Julianastraat 25, Haarlem vraagt met Nov. of later een flink **Tweede Werkmeisje,** P.G. Zich te vervoegen bij Mevrouw Haltsma Muller, Deventerweg 7, Zutphen, des avonds tusschen 7 en 9 uur. 5276

Vraag en Aanbod

TE KOOP:
een goed onderhouden
Kinderwagen.
Te bevragen Bureau dezer Courant te Lochem. 5278

Wegens vertrek nog te koop aangeboden:
eenige tafels, mahon ihouten kasjes met laden, wat stoelen, lamp, 1 en 2 persoons ledikant met springmatras, pendule met slagwerk
bij P. VOORTHUIS, Deventerstraatweg, Eefde. 5277

TE KOOP
2 schottelingen
bij A. M. SCHIERBOOM op Brummelmaat te Eefde. 5294

Verloren:

PORTEFEUILLE

met inhoud ongeveer 12 à 13 gulden, tusschen Ruurlo en halverwege Borculo.

Verzoeke terug te bezorgen bij G. J. W. SASSE, op Lurkert, Dijkhoek Borculo. 5270

ADVERTENTIES

De Heer en Mevrouw TER BRAAK—Prakke hebben het genoegen kennis te geven van de geboorte hunner Dochter, 5280

Bertha Hendrika Petronella.

Elbergen, 14 October 1916

Heden overleed onze geliefde Zoon en Broeder

Jan Dekkers,

in den ouderdom van 20 jaren.

Uit aller naam: 5271

H. DEKKERS, Wijk G.

Ruurlo, 14 Oct. 1916.

Tot onze diepe droefheid overleed heden onze geliefde Vader, Behuwd- en Grootvader,

T. Maalderink,

in den ouderdom van bijna 80 jaren. 5272

R. MAALDERINK
en Echtgenoote
W. MAALDERINK.
WED. W. KROUNEN—Maalderink
en Kleinkinderen.

Hengelo (G.), 10 Oct. 1916.

Voor de vele blijken van deelneming, ontvangen bij het overlijden onzer lieve Moeder, Behuwd- en Grootmoeder Mevr.

PIETERNELLA MEILINK
geb. PORTHEINE

betuigen wij onzen hartelijken dank.

H. MEILINK Azn.
C. W. C. MEILINK—Koek.
D. H. MEILINK Azn.
N. MEILINK—Fledderus.

Borculo.

J. DALENOORD—Meilink.
G. DALENOORD.
J. M. D. BRINK.
S. W. A. E. ATTEMA—Meilink.

5290 H. ATTEMA
en Kleinkinderen.

16 October 1916.

Danscursus

te VORDEN.

Deelnemers kunnen zich aanmelden Zondagavond 15 October tusschen 7—8 uur in 't Café BRANDENBARG of schriftelijk aan den ONDERWIJZER.

De cursus vangt aan Zaterdag avond 21 October, 6 uur.

JAC. GIETELINK,
Dieren,
5143 Dansonderwijzer.

Donderdagavond 19 Oct. om 7 uur zal bij G. JONGERMAN te Ruurlo een kalf worden

uitgepond.

5284

Donderdag 19 October 's avonds half 7 wordt bij J. W. VISSCHERS in den Veldhoek te Ruurlo, een zwaar gemeste stier

uitgepond.

5283

WITKALK.

Nog steeds een kleine voorraad, zuiver oude

Belgische Witkalk.

Wie nog profiteeren wil kome spoedig.

Thans ook steeds uit voorraad direct leverbaar

alle soorten STEENEN,

tegen scherp concurreerende prijzen. 5296

Aanbevelend

Wed J. Wesselink & Zn.,
VORDEN.

Aanstaande Woensdag, Kermis te Lochem, zal ondergeteekende

op de Markt staan met een paar honderd Heeren-, Dames- en Kinderparaplu's.

Ook nog een 30-tal gebruikte Paraplu's voor spotprijs.

H. C. JANSEN,

5279 Lochem.

Deventer
Stoomboot Maatschappij,
(v.h. J. A. van der Schuijt).

Stoombooten Stad Deventer I en II en 's-Gravenhage.

Regelmatige Stoombootdienst van en naar Deventer—Zwolle—Doesburg—Arnhem—Nijmegen—Dordrecht—Rotterdam—Schiedam—Delft—'s-Hage en alle plaatsen aan Rijn en Waal.

Ter bevordering van vlugge en goede expeditie verzoeke steeds voor te schrijven per „van der Schuijt".

Agenten te Deventer VAN EGMOND & Co.

Zutphen en Deventer directe er keer met Tram de Graafschap, Zutphen—Emmerik, Geldersch—Westfaalsche Tram etc. etc. 80

H. H. LANBOUWERS
gebruikt thans

KALIASCH

de aangewezen en goedkoopste meststof. 5193

Vraagt inlichtingen bij den Agent

J. Bouwhuis,
Groenewegje 622, LOCHEM.

P.S. Niet te verwarren met aangeboden kunstmest uit Groenlo.

Aan het SANATORIUM „DEN OLDENHOF" te GORSSEL wordt gevraagd

een net Meisje.

Salaris f 100—f 150. 5206

---

15 à 20

bekwame zoowel als aankomende

Smidsknechten

(vuurwerkers, bankwerkers en plaatwerkers) kunnen voor vast werk tegen hoog loon geplaatst worden in de afdeeling „smederij" van de matrassen- en ledikantenfabriek „AUPING", DEVENTER.

Aanbiedingen persoonlijk of schriftelijk aan de fabriek, Diepenveensche weg. Reiskosten worden vergoed. 5171

413de STAATSLOTERIJ.

Witte Kruis-Obligatiën à f 3.65 fr. p. p., nu reeds verkrijgbaar.

Vraagt prospectus.

Hoofdagent Witte Kruis, Nieuwstad A 358, Lochem. 5265

Worden gevraagd

door de COöP. DORPSVEREEN. „RUURLO" te Ruurlo, voor de werkzaamheden aan het station en voor het bestellen

twee à drie flinke arbeiders,

loon nader overeen te komen. Zich aan te melden ten kantore der vereeniging voor den 20 October 1916. 5172

De PICKERFABRIEK te EIBERGEN vraagt voor spoedigste indiensttreding

een KANTOORBEDIENDE,

eenigszins bekend met talen en kantoorwerkzaamheden, niet beneden 20 jaar. Offertes schriftelijk met copie-getuigschriften. 5208

De COöP. DORPSVEREEN. „RUURLO" te Ruurlo

wenscht aan te besteden:

het vervoeren van alle benoodigheden van het station naar het pakhuis, gedurende het jaar 1917.

Inschrijvingen worden ingewacht vóór of op 20 October 1916, 's avonds 6 uur ten kantore der vereeniging, alwaar de voorwaarden ter inzage zijn gelegd.

5173 HET BESTUUR.

Bij inschrijving te huur:

een Bouwplaatsje,

groot ongeveer 2 hect De voorwaarden liggen ter lezing in het café van B. R. EIJKELKAMP te VORDEN. 5221

Gesloten briefjes franco in te leveren vóór of op 21 October bij den eigenaar F. LICHTENBERG, Medler, Vorden.

Aanbesteding.

Op Dinsdag 24 October e.k., des middags 3 uur, zal in het Hôtel van den Heer I. WULLINK te Neede, door de N.V. STOOMWEVERIJ „BENGALEN" te Hengelo

worden aanbesteed:

Het vergrooten van het bestaande Fabrieksgebouw te Neede met o.m. 1200 M² Shedbouw.

Bestek en teekening zijn vanaf Maandag 16 October a.s. à f 12.50 per stel verkrijgbaar ten kantore van ondergeteekende, doch zal na afloop der besteding aan de inschrijvers f 10.— worden teruggegeven voor de inlevering van ieder ongeschonden stel.

Aanwijzing zal worden gehouden den dag der besteding, des middags 12 uur.

Nadere inlichtingen worden verstrekt door

J. W. JANSSEN.

5112 Architect te Hengelo.

Verkoop van Ponnies

te DEVENTER.

Deurwaarder J. J. Bodifée

zal Vrijdag 27 October a.s., om 12 uur, bij BERGMAN aan de Beestenmarkt te DEVENTER, voor de OVERIJSSELSCHE STEENFABRIEKEN aldaar

publiek verkoopen:

Elf Ponnies,

Een uur te voren aldaar te zien. 5260

Kopers die crediet wenschen moeten twee bekende en gegoede borgen stellen of voldoende bewijzen van gegoedheid overleggen.

Notaris Teesselink

te Markelo maakt bekend, dat de volgende

Onroerende Goederen

zijn ingezet en staan als volgt:

Het perceel van den Heer S. J. BERG, groot 1.50.70 op H. A. f 1250.—;

de perc. van den Heer A. PAGRACH:

perc. 1 groot 1.56.70 H.A. op f 1050.—;

perc. 2 groot 1.11.40 H.A. op f 375.—.

De toeslag zal plaats hebben op Woensdag 25 Oct. a.s. des voorm. 11 uur i.h. logement KALFSTERMAN te Holten

---

Peppels voor Klomp- en Timmerhout,

Notaris KONING

te Hengelo (G.) verkoopt publiek Dinsdag 24 Oct. om 10 uur in het Lokaal KREMER aldaar, voor:

1o de Herv. Diaconie, plm. 80 zware peppels op 't Sieblek en bij het Herv. Diaconiehuis, aanw. H. Wolsheimer en de armenvader, 2o Mejuffr. de Wed. W. B. Kerkhofs, 1 perc. peppels in de Berenschot en 28 perc. in de weide i.h. Broek, 3o Mej. de Wed. J. W. Grobben, plm. 50 peppels en 1 wilg bij huis en 16 peppels aan Besselinkkamp, alles op den Keijenborg, 4o Mej. de Wed. Herms. Besselink op Hissink, eenige perc. peppels b.d. Gooische school en bij H. Ellenkamp in 't Broek, en de heeren: 5o B. Esselenbroek, 42 peppels bij huis a.d. grintweg bij den Tol en in de Koeweide, alles op „Memelink" i.d. Noordink, 6o G. A. Eijkelkamp, 20 peppels op de „Lindenschen Weerd", in Linde, 7o J. W. Zeevaltink, 7 perc. (44 stuks) peppels bij zijn huis in de Reigersvoort, 8o B. G. Ruesink, 21 peppels in de weide bij Bosman b.d. Bleek, 9o G. Ruesink, 15 peppels op de Wassinkmaat in den Noordink, 10o M. Reusink 8 perc. (44 stuks) peppels en 4 wilgen bij Tolkamp i.h. Broek, 11o J. H. Remmelink, 21 peppels bij A. Keltholt o.d. Bolderborst, die aanwijst, 12o J. B. Zeevalking, 13 peppels i.d. weide b.d. Geerbosch, 13o Mej. de Wede B. Demming, 6 perc. (23 stuks) peppels op „Snethlage".

Notaris P. T. VOS

te Lichtenvoorde zal Maandag 23 Oct. e.k. voorm. 10 uur ten huize en verzoeke van den heer F. J. REIJERS op Groenzicht bij Groenlo

verkoopen:

1 best dravend merriepaard,

4 dragende melkkoeien, 1 versch gekalfde koe, 4 dragende maten, 4 kalveren, 1 zeug, 3 schotelingen, 6 biggen, eenige kippen.

Voorts 1 nieuwe dogkar met kap, wipkar breed beslag, wentelploeg met scharen, ploeg, ijzeren eg, weidesleep, hakselmachine, stroosnijder, kalver- en biggenkool, voederbakken en tonnen, aardappelenzeeften, kruiwagens, verlakt paardentuig met nikkelen beslag en dito trens, rijsingel met beugels, rijzweep, haam, zadel enz., kar- en koekettingen en touwen, leidsels, koeklavers, tuigkast, eikenhouten melkrek, melkbussen, draaikarn, blikken kaasvormen, waschkuipen, draaimangel, fornuispot 100 L., broodsnijmachine, wip, bascule met gewichten, 1/2 mud, ladders (1 van 6½ M.), ijzeren hooihark en gaffels, 1 rol nieuw puntdraad, balkenslieten, kleerkast (2 m. 2), tuinbank met ijzeren pooten, bijna nieuw fornuis met nikkel beslag en dito waterketel, knolrapen (blauwkoppen), zinken gierton, gierpomp, mest, put met gier en wat verder zal worden aangeboen.

Precies 12 uur wordt 't vee verkocht, onbekende koopers soliede borgen.

Te bezien Vrijdag 20 Oct. voorm. van 9—12 uur. 5242

Geldersch-Overijsselsche Stoomtram-Maatschappij.

EXTRA TREINEN

op Maandag 23 Oct. 1916 KOUDE MARKT te Deventer.

V.	BORCULO	4.00	v.m.	V. DEVENTER	1.00 n.m.
„	BARCHEM	4.17	„	A. LAREN	2.00 „
„	LOCHEM	4.40	„	„ LOCHEM	2.20 „
„	LAREN	4.57	„		
A.	DEVENTER	5.50	„		

5287 DE DIRECTEUR.

ALGIERSFOSFAAT

Hulshof & Co., Arnhem.

5188

Café „Central" - Lochem.

Woensdag 18 October,

optreden van de alom gunstig bekende DUETTISTEN

Doeke Stuurop en Hein Kamp.

SUCCESVOL REPERTOIRE.

Prijzen der plaatsen: Iste rang f 0.75, 2de rang f 0.50.

AANVANG 8 UUR.

Wielerwedstrijd.

Bij genoegzame deelname zal a.s. ZONDAG 22 OCTOBER een WIELERWEDSTRIJD worden gehouden te BORCULO.

ROUTE: Borculo—Ruurlo—Barchem—Lochem—Borculo.

INLEGGELD f 0.50.

Inschrijvingen te zenden aan den heer J. GRIJZEN te Borculo, waar tevens inlichtingen zijn te bekomen.

Aangifte tot deelname vóór a.s. Vrijdag.

5288 HET BESTUUR.

ZWAVELZURE AMMONIAK

Hulshof & Co., Arnhem.

5185

MANTELS - - MANTELS

Door tijdigen inkoop zijn wij in staat U een degelijke en chique

- - **MANTEL** - -

te leveren ver beneden den prijs, die thans door fabrikanten wordt genoteerd. Wanneer gij dus Uw belang begrijpt, koopt dan Uwe MANTELS bij 5289

Fa. W. WILTEN, MARKT 47 TELEF. 447 **ZUTPHEN.**

SPECIALE MANTEL-AFDEELING 1e ETAGE.

Noordelijke Hypotheekbank

TE ZWOLLE.

Gelden beschikbaar op billijke voorwaarden.

5273

Herfst- en Winterseizoen 1916.

RUIM GESORTEERD IN:

Blouses, Rokken, Omslagbonten.

Gemolloneerde en Tricot Ondergoederen, enz., enz.

Beleefd aanbevelend: 4

A. v. d. HEIDE Lochem.

VOEDERKALK

Hulshof & Co., Arnhem.

5186

De NED. HEIDEMAATSCHAPPIJ zal Woensdag 25 October a.s. bij inschrijving verkoopen in 4 Perc., 2 Comb. en in Massa

124 BEUKEN, 9 EIKEN, 27 POPULIEREN,

op stam staande op „de Bannink" te COLMSCHATE bij Deventer en gekaveld:

Perc. 1.	63 beuk., 6 Eik,	diam. op borsth. plm.	26—45	cM.
„ 2.	61 „ 3 „	„ „ „ „	25—50	„
„ 3.	12 populier,	„ „ „ „	30—54	„
„ 4.	15 „	„ „ „ „	27—55	„

Nadere Inl. en Voorw. bij de Directie te Arnhem. 5192

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

Van der Graaf & Co. 's B.v.d.H.

AMSTERDAM.

Correspondenten over de geheele wereld.

Verstrekken

Inlichtingen op allerlei gebied.

Bezorgen

Adressen :: Agenten :: Agenturen, Incasso's.

KALKMERGEL

Hulshof & Co., Arnhem.

5187